

Культурологія

УДК 930.85:008(091)338

Божко Любов Дмитрівна
кандидат історичних наук, доцент, докторант
Харківської державної академії культури
bozhkolubov@rambler.ru

НОВІ НАПРЯМИ В ТУРИЗМІ ЯК КУЛЬТУРНІ НАСЛІДКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті розглядаються нові напрями в туризмі як культурні наслідки глобалізації. Висвітлено історію розвитку бекпекінгу і волонтерського туризму, здійснено огляд результатів досліджень цього явища західними вченими. Акцентується, що нові форми туризму свідчать про те, що глобалізація є важливим чинником створення та розповсюдження нової культурної ідентичності. Бекпекінг і волонтерський туризм уможливають пошук нового досвіду, який виходить за рамки того, що пропонується масовим туризмом. Цей досвід розглядається як більш значимий для представників різних культурних традицій.

Ключові слова: глобалізація, бекпекінг, бекпекер, волонтерський туризм, наукові дослідження.

Божко Любовь Дмитриевна, кандидат исторических наук, доцент, докторант Харьковской государственной академии культуры

Новые направления в туризме как культурные последствия глобализации

В статье рассматриваются новые направления в туризме как культурные последствия глобализации. Отражена история развития бэкпэкинга и волонтерского туризма, сделан обзор результатов исследований этого явления западными учеными. Акцентируется, что новые формы туризма свидетельствуют о том, что глобализация является значительным фактором создания и распространения новой культурной идентичности. Бэкпэкинг и волонтерский туризм предоставляют возможность поиска нового опыта, который выходит за рамки того, что предлагается массовым туризмом, и этот опыт рассматривается как более значимый для представителей различных культурных традиций.

Ключевые слова: глобализация, бэкпэкинг, бэкпэкеры, волонтерский туризм, научные исследования.

Bozhko Lubov, Associate Professor, PhD in History, Doctoral-candidate of Kharkiv State Academy of Culture

New trends in tourism as a cultural consequences of globalization

Forming of new global culture includes an infinite variety of meanings, ideas and values, also the appearance of a new lifestyle. Movements are becoming more ambitious and varied. To the old forms of mobility are added new ones, associated with the use of new forms of communication, information reciplience and navigation. New mobility transforms the basic forms of world perception and practices. The new, hybrid forms of mobility are gradually assuming the character of routine, becoming the culture of everyday life. Tourism activity acquires new motivations: self-realization, design of representations of themselves, about the way of life and so on. In this regard, the topical are becoming questions, related to the study of new tourism practices that have emerged under the influence of modern globalization processes and are forming new identity. Special attention was paid to this issue in the modern Western studies of Z. Bauman, U. Beck, D. Bell, P. Berger.

The purpose of the article is to trace the development of new forms of tourism that emerged under the influence of globalization.

Attention, first of all, is paid to the history of development of backpacking and volunteering tourism. Is accented that the new forms of tourism testify that globalization is the most significant factor in creation and distribution of a new cultural identity.

Backpacking – is an autonomous trip for little money. Main objective of backpackers is – to get acquainted with the culture of the place where they were in this time. According to research made by the World Youth Student and Educational Tourism Confederation (WYSETC), more than half of residents of western countries aged 18 to 34 years have traveled the world. Only a fifth of them traveled with the tourist voucher and 80% paved the way without assistance by booking flights online, organizing accommodation and transport in place. Due to the continuing increase in number of long-term budget travelers all over the world and necessity of study this segment of the tourism market, at a conference, held by the Association of Educational Tourism and Recreation (ATLAS), was created a group "Backpacker Research Group" (BRG) also was developed a research program. Research work carried out in the western countries have shown the complexity of this phenomenon and raised many issues that require further study. First of all, research suggests that today's young travelers identify themselves as "independent travelers" or "backpackers" more often than as "tourists". Besides the main motive – studying other cultures – studies have shown a wide spectrum of personal ambitions when making the trip, including a desire to be part of the multimillion international community of young travelers on the road.

Speaking about Ukraine and Russia, the backpacking is still in its infancy. Under it we mean, exactly, journeys outside the country (internal nomads usually called "hikers", "kayakers", "miners", etc.). The founder of Russian backpacking is called traveler V.A. Shanin. He actively promotes the ideas of backpacking in Russia and has even created several websites on this subject. In the last decade interest in backpacking increased, and as a result, began to appear

specialized websites, where independent travelers can discuss future or past trips, share experiences, learn about seminars and meetings.

In the last years backpacking ceased to be only the youth fashion – now to distant lands with a backpack on their shoulders also trip non-poor people – flashpackers.

Another popular form and alternative to mass tourism became volunteer tourism (Voluntourism), initiated in France in 1920, where was implemented the first volunteer project, to restore the territory, destroyed by the First World War. Today all global international institutions such as the UN and UNESCO have volunteer departments. Volunteers are involved in projects of health care (vaccinations, fighting HIV, tuberculosis, other infections), they eliminate hunger, illiteracy, take part in the evacuation of the wounded, the sick, children and women from hotbeds of armed conflicts and natural disasters, protecting equal rights of all sectors of the population, protect the environment and so on.

Growth of volunteer tourism market has attracted the attention of scientists from different fields of science. In some scientific works volunteer tourism is described as a reliable way to travel, other authors are doubt its effectiveness, primarily as a factor that contributes to the sustainable development of society. Appear researches in sphere of perception towards the community of volunteer tourists. Most of sociological research devoted to individuality of tourists and the role played by tourism in establishing individual identity and consciousness of tourist. As a result of scientific research, the concept of volunteer tourism has become increasingly conceptualized, and we begin to understand what drives volunteer tourists, and what their influence on community.

Thus, considered new forms of tourism testify that globalization is probably the most significant factor in the creation and distribution of a new cultural identity. We can note that backpacking and volunteer tourism provide an opportunity to search a new experience that goes beyond of what is offered in mass tourism. And this experience is seen as more significant for representatives of different cultural traditions.

Research in the field of backpacking and volunteer tourism helps to understand better the benefits of these types of tourism in the community. Further studies of different types of tourism are necessary in order for understand if they can be attributed to the forms of social integration and consider factors of development sustainable tourism.

Key words: globalization, backpacking, backpacker, volunteer tourism, volunteer work, research.

Формування нової глобальної культури включає в себе нескінченне різноманіття смислів, ідей і значень, а також виникнення нового способу життя. Постійна мобільність докорінно змінює спосіб життя людей, ставить під сумнів сам факт стійкості культурної та національної ідентичності особистості, змушує переосмислити традиційні уявлення про "рідні землі", "вітчизну" [14], тобто відбувається процес формування нових ідентичностей. Переміщення стають більш масштабними і різноманітними. До старих форм мобільності додаються нові, пов'язані з використаних нових форм зв'язку, отримання інформації та навігації. Нова мобільність трансформує основні форми світосприйняття і практики. Простір і час змінюють своє значення. Нові, гібридні форми мобільності поступово набувають характеру буденності, стаючи культурою повсякденності.

Сучасні люди живуть в постійному русі, громадянин глобального соціуму мігрує по планеті, реалізує право займатися і "споживати" різні місця, демонструючи соціальну установку на космополітизм по відношенню до інших культур і спільнот. Відомий соціолог З. Бауман пише про те, що постмодерн перевернув співвідношення осілих і кочівників: "... мешканці покинулися, стали переміщатися, щоб знайти своє місце – на землі, в суспільстві, в житті" ... "Світ сам себе переколює за міркою кочівника" формуючи при цьому товариство "нових кочівників", – стверджував З. Бауман [2, 134]. Розмірковуючи про сучасний "синдромі туриста", З. Бауман бачить значення туризму в забезпеченні платформи для дослідження відмінностей і несхожості. При цьому важливою рисою багатьох сучасних туристів є небажання "зливатися з натовпом", пошук своїх напрямків, нових видів туризму. Подорож, як і раніше, залишається "реалізацією мрії і планів", "поглядом за обрій", тому що "повсякденність вбиває", а подорож рятує від рутини буднів, веде до звільнення від незнання, стереотипів, вантажу проблем. Туризм представляється одночасно і полем свободи, і способом її отримання через подолання бар'єрів несвободи. Туристична активність набуває нових мотивацій: самореалізацію, конструювання уявлень про себе, про свій спосіб життя тощо. У книзі "Креативний клас: люди, які змінюють майбутнє" Р. Флорида підкреслює, що "в новому світі нас визначають вже не організації, на які ми працюємо, не церква, не місцеві спільноти і навіть не сімейні узи. Ми робимо це самі, моделюючи свою ідентичність у відповідності з різними сторонами своєї креативності. Інші аспекти нашого життя – об'єкти споживання, нові форми дозвілля та відпочинку, заходи з організації спільнот тощо – вибудовуються вже навколо цього процесу творення ідентичності" [10, 22-23].

У зв'язку з цим актуальними стають питання, пов'язані з вивченням нових практик туризму, які виникли під впливом сучасних глобалізаційних процесів та формують нові ідентичності. Особливу увагу цим питанням приділено в сучасних західних дослідженнях З. Баумана [1], У. Бека [3], Д. Белла [4], П. Бергера [5].

Мета статті – простежити історію розвитку нових форм туризму, що виникли під впливом глобалізації.

Як ми вже відзначили, на тлі глобальних змін людського соціуму і природного середовища виникає проблема формування нового типу суспільної свідомості, що відображає принципово нові потреби людей ХХ і початку ХХІ ст. І однією з таких потреб є зростаючий потяг до туризму і нових його форм. І наше завдання зводиться до того, щоб зрозуміти і вивчити ті соціальні та культурні фактори, які сприяють формуванню нових ідентичностей і зумовлюють потребу нового діалогу людини з собою, соціумом і природою.

Однією з нових форм туризму є бекпекінг (backpacking). Бекпекер (від англ. Backpack – "рюкзак") – це мандрівник, який здійснює самостійні подорожі за невеликі гроші, частіше принципово відмовляючись від послуг туроператорів. З поняттям "бекпекер" і "бекпекінг" на території СНД познайомилися не так давно. На Заході бекпекерський рух йде корінням в субкультуру "хіпі" і має 40-річну історію. Серед вітчизняних публікацій немає серйозних наукових досліджень на цю тему. На Заході феномену бекпекінга присвячено цілий ряд серйозних досліджень [27]. Насамперед це роботи С. Белла [15], І. Коена [16], П. Пірса [25].

В останні десятиріччя бекпекерський рух стрімко набирає обертів. Найчастіше – це студенти, ще не обтяжені повсякденною роботою або сім'єю, і мають невеликий бюджет для подорожей. Сам план маршруту розробляє особисто бекпекер. При цьому його дії не контролює туроператор. Одна з головних умов його подорожі – максимум вражень за мінімум фінансових витрат. Такі люди їздять на дешевому транспорті, ночують в дешевих готелях або наметах, харчуються самою невибагливою їжею. Подорожують бекпекери, як правило, поодинокі або в компанії не більше 2-3 осіб.

Початок бекпекінгу було покладено ще в 1960 – 1970-ті р., коли тисячі європейців і американців стали подорожувати до Південно-Східної Азії. Справжній ривок у розвитку бекпекінга стався в 1972 р. У цей рік подружжя Уїллер випустили свій перший путівник Lonely Planet. У наші дні у кожного бекпекера є подібний путівник, де наведені адреси гестхаусів, дешевих кафе та інша корисна інформація [20]. Подружжя Уїллер зібрали і структурували інформацію, яка могла б бути корисною для бекпекерів. Сакраментальна фраза Тоні Уїллера "туризм по путівці робить з людини ідіота" стала девізом бекпекінга. Проста їжа, невибагливий побут і позитивний погляд на світ – головні складові бекпекінгу. Така подорож може зайняти місяці або навіть роки. Головна мета бекпекерів – познайомитися з культурою місця, де вони на цей раз опинилися, і не важливо скільки часу піде на це. Їх не обмежують квитки або умови фірм, які організують подорожі. Вони самі вибирають, куди їм піти. Основна складова бекпекінгу – спонтанність. Такий мандрівник пересувається з країни в країну без визначеного маршруту, не прив'язуючись до дат і чисел, іноді "застрає" по півроку в одній країні, підробляючи на сезонних або підсобних роботах. З одного боку, влада не надто шанує бекпекерів, так як користі від них економіці країни небагато, але з іншого боку, за деякими даними, в Австралії, наприклад, половина прибутку від туристичного бізнесу – це прибуток саме від бекпекерів. Саме цю країну вони вибирають для тривалого перебування [12].

Згідно з дослідженнями Всесвітньої конфедерації молодіжного студентського та освітнього туризму (WYSETC), більше половини жителів західних країн у віці від 18 до 34 років подорожували по світу. Лише п'ята частина з них їздила по путівці, а 80% прокладали шлях без сторонньої допомоги, бронюючи авіаквитки в Інтернеті, організуючи проживання та транспорт на місці. Якщо говорити про статистику, середня поїздка бекпекера триває 63 дні, а кожен десятий молодий мандрівник залишає рідну домівку більш ніж на півроку [7]. У деяких країнах, наприклад у Великобританії та Ізраїлі, прийнято їхати з дому в рік закінчення школи (в першому випадку), і після служби в армії (у другому випадку). Сприятливим для розвитку бекпекерства стало падіння "залізної завіси" – в результаті для мандрівників відкрилися десятки держав Східної Європи, Азії та Африки.

У 1991 р. для розробки транснаціональних освітніх ініціатив в галузі туризму та відпочинку була створена Асоціація освітнього туризму й відпочинку (ATLAS). ATLAS являє собою форум для сприяння співробітництву й студентському обміну, транснаціональним дослідженням, розробці навчальних програм і професійному розвитку. ATLAS в даний час має членів більш ніж в 70 країнах світу. У зв'язку з триваючим збільшенням числа довгострокових бюджетних мандрівників у всьому світі і необхідністю дослідження цього сегменту ринку туризму, на конференції, проведеній ATLAS в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні в 2001 р., при Асоціації була створена група "Backpacker Research Group" (BRG), і розроблена програма досліджень [27, 6-13]. BRG повинна була виступати в якості платформи для дискусій і дебатів між дослідниками бекпекінгу по всьому світу і розвитку спільних програм досліджень і публікацій.

Першим результатом діяльності BRG став випуск збірника "The Global Nomad: Backpacker Travel in Theory and Practice під редакцією Greg Richards and Julie Wilson (eds)" [27], де основними авторами виступили дослідники з університетів Великобританії, Німеччини, Австралії та Нової Зеландії. Зростаючий інтерес до цієї теми підкреслює той факт, що ATLAS BRG вже налічує більше 30 членів в 11 країнах світу. До недавнього часу більшість досліджень припадала на країни, де вплив бекпекінгу найбільш очевидний, особливо в Південно-Східній Азії, Австралії та Новій Зеландії [19]. Науково-дослідні роботи, проведені в Ізраїлі, Великобританії, Німеччині, Таїланді, Індії, Малайзії, Австралії та Новій Зеландії, показали складність цього явища і викликали багато питань, які потребують подальшого вивчення. Підтримка міжнародної програми досліджень Backpacker була отримана від Міжнародної конфедерації студентського туризму, яка разом з членами ATLAS (Грег Річардс і Джулія Уїлсон) провели в 2002–2003 р. великі транснаціональні дослідження глобальних молодіжних та студентських подорожей, які можна віднести до бекпекерських. Досліджувалися відносини і звички у 2300 молодих незалежних мандрівників на чотирьох континентах. Результати досліджень були опубліковані в "New Horizons in Youth and Student Travel" [26]. Дослідження показало, що сьогоденні молоді мандрівники ідентифікують себе як "незалежних мандрівників" або "бекпекерів" частіше, ніж як "туристів". Тільки 20% опитаних визначили себе як "турист". Окрім головного мотиву – вивчення інших культур – дослі-

дження показало наявність широкого спектра особистих амбіцій при здійсненні поїздки, включаючи бажання стати частиною багатомільйонного міжнародного співтовариства молодих мандрівників на дорозі. Одним з найбільш важливих результатів цього дослідження також стало визнання того, що молодіжні та студентські туристичні подорожі становлять значну частку світового туризму – в даний час близько однієї п'ятої – і являють собою сектор туризму, що найбільше зростає.

Дослідження бекпекінгу, проведені вченими з США, вельми нечисленні, за винятком, наприклад, Conran (2006) [17], D'Andrea (2006) [18], Obenour (2004) [24].

У 2007 р. вийшов другий збірник наукових праць, присвячених різним аспектам бекпекінга: "Backpacker Tourism: Concepts and Profiles" [13]. Це друга об'ємна програма досліджень бекпекінгу, розроблена Backpacker Research Group (BRG) з Асоціації ATLAS. Коло дослідників з різних питань бекпекінгу в другій програмі розширилося. У роботу долучилися дослідники з Великої Британії, Німеччини, Іспанії, Нідерландів, Фінляндії, Австралії, Нової Зеландії, Японії, Кореї, Ізраїлю та Малайзії.

Якщо говорити про Україну і Росію, то бекпекінг тут ще перебуває в зародковому стані. Під ним маються на увазі саме подорожі за межами країни (внутрішні кочівники-номади зазвичай називаються "похідниками", "байдарочниками", "гірниками" тощо). Основоположником російського бекпекінгу називають мандрівника В. А. Шаніна. Він активно просуває ідеї бекпекінга в Росії і навіть створив кілька сайтів на цю тему. За останнє десятиріччя інтерес до бекпекінгу зріс, і внаслідок цього, почали з'являтися спеціалізовані сайти, де вільні мандрівники можуть обговорити майбутні або минулі подорожі, обмінятися досвідом, дізнатися про семінари та зустрічі [9].

В останні роки бекпекінг перестав бути лише молодіжною модою – тепер в далекі країни з рюкзаком за плечима вирушають й небідні люди. Колишні хіпі з 70-х, що стали мільйонерами, яким набридло заробляти, створили феномен флешпекера, тобто (в приблизному перекладі) людини з "глянцевим рюкзаком". У такому рюкзаку присутні дорога знімальна апаратура, найсучасніші засоби зв'язку, але головний принцип – свобода пересувань і максимум вражень – залишається незмінним. При цьому за підсумками кожної подорожі вони викладають документальні свідчення своїх пригод в блогах і сайтах, забезпечуючи тим самим інформаційну базу бекпекінгу.

Іншою, популярною формою, альтернативою масовому туризму, став волонтерський туризм (Voluntourism) [11]. Початком волонтерського туризму можна вважати 1920 р. У цей рік у Франції вперше був реалізований волонтерський проект з відновлення території, зруйнованою Першою світовою війною. У 60-х р. виникають десятки волонтерських програм з миротворчою метою – поєднати Східну і Західну Європу. З 80-х р. отримують широке поширення екологічні проекти. Таким чином, до 1998 р. у волонтерському русі прийняли участь більше ніж 100 мільйонів людей у всьому світі. Нині всі глобальні міжнародні організації, такі, як ООН і Юнеско, мають волонтерські відділення. Волонтери беруть участь в проектах з охорони здоров'я (вакцинація, боротьба з ВІЛ, туберкульозом, іншими інфекціями), ліквідують голод, неграмотність, беруть участь в евакуації поранених, хворих, дітей і жінок з воєнних військових конфліктів і стихійних лих, захищають рівні права усіх верств населення, захищають навколишнє середовище тощо.

Нині в 90 країнах світу щорічно працює більше 3000 волонтерських таборів, в яких беруть участь тисячі добровольців. Молоді люди абсолютно безкорисливо, не шукаючи особистої вигоди, намагаються зробити світ трішки краще. Табори, найчастіше, організовуються влітку. У проекті беруть участь від 5 до 40 осіб. Учасник проекту зазвичай працює 4-6 годин на день, 5 днів на тиждень і виконує роботу, яка потребує спеціальної підготовки і навичок. Решту часу він проводить як звичайний турист, присвячуючи його відпочинку на пляжі, екскурсіях, спілкуванню з місцевим населенням. Волонтерський туризм – це можливість здійснити подорож, витративши на нього незначну, а в деяких випадках навіть символічну суму грошей.

У 2008 р. незалежна британська консалтингова фірма провела перший глобальний огляд ринку Voluntourism. Було встановлено, що Voluntourism знаходиться на підйомі, з щорічним збільшенням кількості учасників до 1,6 мільйонів туристів – волонтерів в рік і з грошовим обігом на суму до \$ 2,6 мільярда доларів по всьому світу. На її думку, найбільш істотне зростання в цьому секторі почало відбуватися, починаючи з 1990 р. [28].

Опитування понад 8500 молодих мандрівників в 2007 р. показало, що волонтерами, в більшості своїй є жінки і 70% – у віці між 20 і 25 роками. Основні напрямки для волонтерів – це Латинська Америка, Азія і Африка. Разом на ці регіони припадає майже 90% місць, пропонованих організаціями добровільної служби. Також відзначено зростання числа комерційних організацій, які обслуговують волонтерів на ринку і починають конкурувати з традиційними некомерційні організації волонтерської служби.

Зростання ринку волонтерського туризму привернуло до себе увагу вчених з різних областей науки. У деяких наукових працях волонтерський туризм описано в якості надійного способу для подорожі [30], інші автори – сумніваються в його ефективності, насамперед як чинника, що сприяє сталому розвитку суспільства [21]. З'являються дослідження в сфері сприйняття по відношенню до співтовариства туристів-волонтерів [23, 131]. Велика частина соціологічних досліджень присвячена індивідуальності туристів і ролі, яку відіграє туризм у встановленні індивідуальної ідентичності і самосвідомості туриста [29]. В результаті наукових досліджень, поняття волонтерського туризму стає все більш концептуалізованим, і ми починаємо розуміти, що рухає волонтерами-туристами, і який їх вплив на спільноту [22, 84-107].

У Росії волонтерський туризм став розвиватися після того, як були прийняті закони про "Некомерційні організації" і "Благодійну діяльність та благодійні організації".

Нині організований волонтерський рух в РФ представлено філіями міжнародних волонтерських організацій (філії волонтерських організацій при ООН, ЮНЕСКО, студентських спілок тощо), розрахованими в першу чергу на молодь. Молоді люди мають можливість на практиці перевірити свої професійні навички або придбати нові, зав'язати нові контакти, отримати корисний досвід. Стихійно сформовані (в результаті, як правило, емоційного відгуку на описувані в мережі Інтернет проблеми) групи після успішної спільної діяльності іноді приймають рішення продовжити волонтерство на постійній основі. Прикладом можуть слугувати пошукові загони, що стихійно утворилися для пошуку зниклих дітей, які і далі стали здійснювати пошук зниклих і загублених на постійній основі. Формуються ініціативні групи благодійних організацій, які залучають добровольців для підтримки та реалізації своїх ідей. Як приклад, можна навести Національний Легеневий Фонд [6].

За деякими оцінками в даний час в РФ близько 4 мільйонів осіб беруть участь у волонтерському русі. Однак це зовсім небагато в порівнянні із західними країнами, де волонтерами є значимий відсоток населення: у Франції – 19%, у Німеччині – 34%, в США – до 50% населення. Настільки висока популярність волонтерства пов'язана зі значно більшим строком волонтерського руху в західних країнах і державною підтримкою. Якщо в Росії волонтерство повністю засноване на діяльності некомерційних організацій, то в США, Японії та інших країнах волонтерський рух не тільки підтримується, але нерідко і організовується державою. Однак і в Росії держава зацікавилася волонтерським рухом, принаймні, Міністерство спорту, туризму і молодіжної політики рекомендує молоді приєднатися до проекту java.ru/практика розумного егоїзму з подальшою видачею "Особистих книжок волонтера" [8].

Так чином, розглянуті нові форми туризму свідчать про те, що глобалізація, мабуть, є самим значним фактором у створенні та розповсюдженні нової культурної ідентичності. Ми можемо відзначити, що і бекпекінг, і волонтерський туризм надають можливість пошуку нового досвіду, який виходить за рамки того, що пропонується при масовому туризмі. І цей досвід розглядається як більш значимий для представників різних культурних традицій.

Дослідження в області бекпекінга і волонтерського туризму допоможуть краще зрозуміти переваги цих видів туризму в суспільстві. Подальші дослідження різних видів туризму необхідні для того, щоб зрозуміти, чи можна їх відносити до форм соціальної інтеграції і вважати чинниками розвитку сталого туризму.

Література

1. Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества : пер. с англ. / З. Бауман. – М. : Весь Мир, 2004. – 188 с.
2. Бауман З. От паломника к туристу // Социологический журнал / З. Бауман. – 1995. – № 4. – С. 133-154.
3. Бек У. Что такое глобализация? / У. Бек – М.: Прогресс–Традиция, 2000. – 304 с.
4. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. / Пер. с англ. под ред. В. Л. Иноземцева. – М. : Academia, 1999. – С. LXXXV-CLXIII. – Р. 1-162.
5. Бергер П. Культурная динамика глобализации / П. Бергер // Многоликая глобализация. Культурное разнообразие в современном мире. – М. : Аспект Пресс, 2004. – 378 с.
6. Национальный Легочный Фонд [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.legkie.org/>.
7. Пелевин А. Налегке. "Свободные путешественники" совершают кругосветки и открывают новые направления [Электронный ресурс] / А. Пелевин // Турбизнес. – 2010. – № 14. – Режим доступа: <http://www.tourbus.ru/article/1832.html>.
8. Практика разумного эгоизма [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.java.ru>.
9. Русский Бэкпакер [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.bpclub.ru>; <http://www.rubackpacker.ru>.
10. Флорида Р. Креативный класс: люди, которые меняют будущее / Р. Флорида. – М.: Издательский дом "Классика XXI", 2005. – С. 22, 23.
11. Arbuzova K. I. The Understanding of Volunteer Tourism / K. I. Arbuzova // Journal of Economics and Social Sciences. – 2012. – № 1.
12. Australian Tourism Export Council: Backpacking Tourism Advisory Panel. New Business Development to Drive Backpack Sector [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://groups.yahoo.com/group/greentravel/message/1072>.
13. Backpacker Tourism: Concepts and Profiles / eds.: Kevin Hannam, Irena Ateljevic. – Channel View Publications, 2007. – 284 p.
14. Bauman Z. From Pilgrim to Tourist – or a Short History of Identity / Z. Bauman // Questions of Cultural Identity. – London, 2000. – P. 18-35.
15. Bell C. The big 'OE': Young New Zealand Travellers as Secular Pilgrims / Claudia Bell // Tourist Studies. – 2002. – N 2. – P. 143–158.
16. Cohen E. Backpacking: Diversity and Change / Erik Cohen // The Global Nomad : Backpacker Travel in Theory and Practice / eds.: G. Richards, J. Wilson. – Clevedon : Channel View Publications, 2004.
17. Conran M. Commentary: beyond authenticity: exploring intimacy in the touristic encounter in Thailand / M. Conran // Tourism Geographies. – 2006. – № 8(3). – P. 274-285.
18. D'Andrea A. Neo-nomadism: a theory of post-identitarian mobility in the global age / A. D'Andrea // Mobilities. – 2006. – № 1(1). – P. 95-119.
19. Elsrud T. Time Creation in Travelling : The Taking and Making of Time Among Women Backpackers / Torun Elsrud // Time and Society. – 1998. – Vol. 7, N 2/3. – P. 309–334.

20. Lonely Planet Travel Guides and Travel Information [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.lonelyplanet.com/>.
21. Lorimer J. International conservation volunteering from the UK: what does it contribute? [Article]. – Oryx, 2009. – Vol. 43 (3). – P. 352-360.
22. McGehee N. G. Oppression, emancipation, and volunteer tourism: Research Propositions / N. G. McGehee // *Annals of tourism research*. – 2012. – Vol. 39 (1). – P. 84–107.
23. McGehee N. G. Factors predicting rural residents' support of tourism / N. G. McGehee, K. L. Andereck // *Journal of Travel Research*. —2004. – Vol. 43 (2). – P. 131.
24. Obenour W. Understanding the meaning of the „journey to budget travelers“/ W. Obenour // *International Journal of Travel Research*. – 2004. – № 6(1). – P. 1-15.
25. Pearce P. L. The Backpacker Phenomenon: Preliminary Answers to Basic Questions / Philip L. Pearce. – Townsville : James Cook University of North Queensland, Department of Tourism, 1990. – 178 p.
26. Richards G. Wilson J. New Horizons in Youth and Student Travel, 2003 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.atlas-euro.org/sig_backpackers.aspx. – Загл. с экрана.
27. The Global Nomad: Backpacker Travel in Theory and Practice / eds.: Greg Richards, Julia Wilson. – Channel View Publications, 2004. – 298 p.
28. Volunteer tourism: A global analysis // *Tourism Research and Marketing*. – P. 3. – January 2008.
29. Wearing S. The volunteer's journey through leisure into the self. / In K. Lyons & S. Wearing (Eds.), *Journeys of discovery in volunteer tourism: international case study perspectives*. – London: CABI Publishing, 2008.
30. Wearing M. 'Decommodifying Ecotourism: rethinking global-local interactions with host communities' in *Leisure and Society* / M. Wearing, S. Wearing. – 1999. – Vol 22. – N 1.— P.39-70.

References

1. Bauman, Z. (2004). *Globalization. The consequences for the individual and society*. (Trans). Moscow: Ves Mir. [in Russian].
2. Bauman, Z. (1995). Pilgrims to the tourist. *Sotsiologicheskii zhurnal*, 4, 133-154 [in Russian].
3. Bek, U. (2000) What is globalization?. Moscow : Progress–Traditsiya [in Russian].
4. Bell, D. (1999) *The Coming Of Post-Industrial Society. Special Anniversary Edition*. (V. L. Inozemtseva, Trans). Moscow : Academia [in Russian].
5. Berger, P. L. & Huntington, S. P. (2004) *Many Globalizations: Cultural Diversity in the Contemporary World*. Moscow: Aspekt Press. [in Russian].
6. Site of the National Lung Foundation]. www.legkie.org. Retrieved from <http://www.legkie.org/> [in Russian].
7. Pelevin, A. (2010). Lightweight. "Free travelers" make the world tour and open up new areas]. www.tourbus.ru. Turbiznes – Tourist Industry, Vol. 14. Retrieved from <http://www.tourbus.ru/article/1832.html> [in Russian].
8. The practice of rational egoism.(n.d.). www.jaba.ru. Retrieved from <http://www.jaba.ru> [in Russian].
9. Russkiy Backpacker [Russian Backpacker]. (n.d.). www.bpclub.ru, [rubackpacker.ru](http://www.rubackpacker.ru). Retrieved from <http://www.bpclub.ru>; <http://www.rubackpacker.ru>. [in Russian].
10. Florida R. (2005). *The Rise of The Creative Class and How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*. Moscow : Izdatelskiy dom "Klassika HHI" [in Russian].
11. Arbutova K. I. (2012). The Understanding of Volunteer Tourism. *Journal of Economics and Social Sciences*, 1 [in English].
12. Australian Tourism Export Council: Backpacking Tourism Advisory Panel. New Business Development to Drive Backpack Sector (n.d.). groups.yahoo.com. Retrieved from <http://groups.yahoo.com/group/green-travel/message/1072> [in English].
13. Hannam, K. & Ateljevic, I. (2007). (Eds.). *Backpacker Tourism: Concepts and Profiles*. Channel View Publications [in English].
14. Bauman, Z. (2000). From Pilgrim to Tourist – or a Short History of Identity. *Questions of Cultural Identity*. London, 18-35 [in English].
15. Bell, C. (2002). The big 'OE': Young New Zealand Travellers as Secular Pilgrims. *Tourist Studies*, 2, 143–158 [in English].
16. Cohen, E. (2004). Backpacking: Diversity and Change. *The Global Nomad : Backpacker Travel in Theory and Practice*. G. Richards, J. Wilson. (Ed). Clevedon : Channel View Publications [in English].
17. Conran, M. (2006). Commentary: beyond authenticity: exploring intimacy in the touristic encounter in Thailand. *Tourism Geographies*, 8(3), 274–285 [in English].
18. D'Andrea, A. (2006). Neo-nomadism: a theory of post-identitarian mobility in the global age. *Mobilities*.1(1), 95-119 [in English].
19. Elsrud T. (1998). Time Creation in Travelling : The Taking and Making of Time Among Women Backpackers. *Time and Society*, 7, 2/3, 309–334 [in English].
20. Lonely Planet Travel Guides and Travel Information. (n.d.). www.lonelyplanet.com. Retrieved from <http://www.lonelyplanet.com/>[in English].
21. Lorimer, J. (2009). International conservation volunteering from the UK: what does it contribute? [Article]. *Oryx*, 43 (3), 352–360 [in English].
22. McGehee, N. G.(2012). Oppression, emancipation, and volunteer tourism: Research Propositions. *Annals of tourism research*, 39 (1), 84–107 [in English].
23. McGehee, N. G. & Andereck K. L. (2004). Factors predicting rural residents' support of tourism. *Journal of Travel Research*, 43 (2),131 [in English].
24. Obenour, W. (2004). Understanding the meaning of the „journey to budget travelers“. *International Journal of Travel Research*, 6(1), 1–15 [in English].

25. Pearce, P. L. (1990). *The Backpacker Phenomenon: Preliminary Answers to Basic Questions*. Townsville : James Cook University of North Queensland, Department of Tourism.
26. Richards, G. & Wilson, J. (2003) *New Horizons in Youth and Student Travel*. www.atlas-euro.org . Retrieved from : http://www.atlas-euro.org/sig_backpackers.aspx [in English].
27. Richards, G. & Wilson, J. (2004) (Eds.). *The Global Nomad: Backpacker Travel in Theory and Practice*. Channel View Publications [in English].
28. Volunteer tourism: A global analysis. (2008). *Tourism Research and Marketing*, 83, January [in English].
29. Wearing, S. (2008). The volunteer's journey through leisure into the self. In K. Lyons & S. Wearing (Eds.), *Journeys of discovery in volunteer tourism: international case study perspectives*. London: CABI Publishing [in English].
30. Wearing, M. & Wearing, S.' (1999). Decommodifying Ecotourism: rethinking global-local interactions with host communities' in *Leisure and Society*, 22, 1, 39–70 [in English].

УДК 78.072.2 : 316.73

Каблова Тетяна Борисівна
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри академічного
та естрадного вокалу Інституту мистецтв
Київського університету ім. Бориса Грінченка
kablovatania@ukr.net

ПРОЦЕСИ ІНТЕГРАЦІЇ У МИСТЕЦТВІ: СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена питанням інтегративності мистецтва в соціальному аспекті. Розглядаються музичні твори, інспіровані образотворчим мистецтвом. Наведено специфіку і типологію таких творів, визначено їх соціальну зумовленість.

Ключові слова: інтегративність, соціокультурний простір, музика, образотворче мистецтво, інспірація.

Каблова Татьяна Борисовна, кандидат искусствоведения, доцент кафедры академического и эстрадного вокала Института искусств Киевского университета им. Бориса Гринченко

Процессы интеграции в искусстве: социальный аспект

Статья посвящена вопросам интегративности искусства в социальном аспекте. Рассматриваются музыкальные произведения, инспирированные изобразительным искусством. Приведена специфика и типология таких произведений, определена их социальная обусловленность.

Ключевые слова: интегративность, социокультурное пространство, музыка, изобразительное искусство, инспирация.

Kablova Tetiana, PhD in Arts, associate professor of the academic and variety singing, Institute of Arts of Borys Grinchenko Kyiv University.

The process of integration in the arts: social aspect

Social reality affects all forms of human activity. Social and ideological trends, tastes of different ages, patterns of behavior, kinds of emotional reactions have historically specific social and cultural character. In this context various forms of art appear as different aspects of the phenomenon of art. They exist throughout the sociocultural, historical continuum and have various forms according to the development of mankind in general. Historically, the changes of the aesthetic needs of society led to the changing in the kinds of art that showed the social and artistic needs of the period.

The concepts of art and elements of art have a significant theoretical potential for this issue. These conceptions are considered in the socio-cultural context in scientific works of such researchers as O. Burlina, O. Vasylyev, A. Zis, N. Kashyna, R. Moskvina, I. Pal. The fundamental links between culture's development and process of formation of new genres, characterized by the influence of other kinds of art, are found out in the researches of S. Avyerintsev, B. Asafiev, M. Bahtin, O. Sohor, Yu. Tynyanov, M. Kahan, B. Propp, O. Freydenberh.

The scientific works of A. Bakushynska, P. Blonska, J. Borev, O. Kabakov, O. Losev, Y. Lotman, B. Likhachev, O. Nemkovych, S. Rappoport, V. Redya, L. Savchenkova, M. Severynova, L. Stolovich, M. Taboridze, Shevchenko, B. Yusovis are devoted to the issues of integration in the cultural and art perspective. The role of social influence on integrative processes in art has not showed in the scientific literature properly. So it causes the the relevance of the topic.

Each period of history leads to the fact that people have their own variant of behavior. Their range of activities is a reflection of the social situation of the nation. Art implicitly includes the socialization factor, linking it with the society where we can see the concentration of human relationship with the world and its influence human behavior.

In this case, an important factor becomes the lack of limits of individual sovereignty. At the same time we can see that the person gets acquainted with aesthetic and artistic values through the self-development and spiritual enrichment.

Arts are generated by spiritual atmosphere of an era. It stipulates that between the works of different kinds of arts which are belonged to the single space-time continuum, we can see some analogies and integration processes.

The unity of any artistic cultures can be showed in a closeness, connections of the specific musical and scenic things. The integration of these arts can demonstrate closer and organic character.

The problem of integrating the arts is one of the most difficult in theoretical researches in Arts. Tendency of uniting of arts and their mutual influence on each other are caused by the phenomena of social life and various forms of social consciousness. During the evolution and in the process of differentiation and acquisition of the specific features, updating means of expression, the kinds of art have never been isolated from each other and have always been interconnected, basing on a single cultural-historical process.